

Száraz Pál

SZÁRDA

Akkor történt, mikor az olajbogyót szüretelték. Az utcákon és a kertekben roskadoztak a fák és a cserjék a dús terméstől. Emberemlékezet óta nem volt ilyen bő áldás! Asszonyok és férfiak szedték a termést, ki létráról, ki meg csak úgy, ahogy elérte. A bokrokat a gyerekek fosztogatták. A házak porosan és áttüzesedve gunnyasztottak a tikkadt hőségben. Reszketett a levegő, mint a megborzott tó tükre, pedig a szél valahol Libanon rengetegében kószált, s a nap is lefelé hajlott már, hogy megfürödjön a Jordán folyóban, mielőtt aludni tér. Egy lány ment át a ligeten, hogy beforduljon a kúthoz vezető útra. Kőkorsóját kezében lóbálta. Szép volt, mint a hajnal. Karcsú volt, akár a fiatal cédrus.

Az egyik kertből egy asszony meglátta, és fölkiáltott.

- Szárda! Nézzétek, most is sétál, mikor valamennyien hajnal óta verejtékezünk.

A kezek egyszerre megálltak a munkában, s a fejek kikandikáltak a lombok közül. A kiabáló asszony már ott állt a lány előtt.

- Te gyalázatos!

Pillanatok alatt körülfogták, lépni se tudott.

- Szárda, te céda!

Ökölrel fenyegetőztek, s köveket, szitkokat hajigáltak a lányra.

Szárda riadtan nézett körül. Bársonytekintetű szemében a csalódás könnye remegett. Asszonyok s néhány férfi támadta. Ismerte valamennyit. Hát ezek bántják?! Behúzta a nyakát, s karját az arca elé emelte. A kövek visszahullottak róla, de a támadók a ruháját tépdesték, s a haját, mely oly fekete volt, mint a holdvilágtalan éjszaka. Csalódással nézett az egyik fiatalemberre.

- Még te is bántasz, Kartusz? Te is... Ne bántsatok - nyöszörgött elkínzottan, de senki se szánta meg. Hiába nézett kétségbeesve segítség után.

Egy ember jött az úton. Idegen lehetett, senki sem ismerte. Egyszerű volt. Lépése nesztelen, mint a madár útja a levegőben. Szárda sikoltva tört magának utat az idegen felé.

- Idegen, ments meg!...

A többiek zavarodottan álltak félre, ahogy a lány földre vetette magát. Egyszerre elállt ócsárló szavuk.

- Idegen, könyörülj! - esengett Szárda. - Te más vagy, mint ezek itt, nem tudom miért, de más vagy. A szemed jóságos és szelíd az arcod... nézd, agyonvernek...

- Elcsábította az uramat! - kiáltotta az egyik asszony dühösen.

- Nekem azt ígérte, hogy örökké csak engem fog szeretni! - hördült az egyik férfi.

- Idegen! - esdeklett Szárda elcsukló hangon. - Rossz vagyok, nagyon rossz, de ők tettek azzá! Úgy szeretnék jó lenni. Becsületes, tisztességes... hányszor megfogadtam már, hogy megváltozom. Idegen, nem bírok egyedül megváltozni... megjavulni. Hiába akarom. Látod, ezek a férfiak azért haragszanak rám, mert nem vagyok mindegyiké. Mit tegyek? Hová meneküljek? Segíts rajtam. Úgy vágyom jó lenni... segíts... - Zokogva hajtotta fejét az idegen lábához. - Ó, de szeretnék megváltozni, hogy erősebb legyek még a kísértésnél is. Védj meg! Nézd, rongyokban lóg rajtam a ruha...

Akkor az idegen lehajolt, megsimogatta Szárda haját, aztán megfogta karját és fölemelte a földről.

Az idegen pedig szelíden szólt:

- Leányom, hol vannak a támadóid?

Szárda fölemelte könnyben úszó szemét, és csodálkozva nézett körül, mert egyetlen ember sem állt már ott ellenségei közül.

- Menj békével - szólt az idegen -, nem lesznek már neked bántalmazóid.

Szárda tovább ment, és nemsokára kiért a házak közül. Közeledett a kúthoz, amely messze földön az egyetlen kút volt. Egy férfi itatta ott a tevéjét, de mikor ő odaért, anélkül, hogy törődött volna vele, elhajtott onnan.

- Furcsa - nézett utána a lány elgondolkodva. - Mintha nem is az lennék, aki voltam.

Odahajolt a kút fölé, hogy megmerítse kőkorsóját. Tekintete szembetalálkozott a vízben tükröződő arcmásával. Nézte magát, nézte, annyira nézte, hogy korsóját majdnem beleejtette a kútba. Egy öreg-asszony nézett rá vissza a vízből. Ősz volt a haja és ráncos az arca. Ahogy zavaros ámulattal végigpillantott magán, látta, hogy aszott kezén kiduzzadnak az erek, s a teste megroskadt. Akkor még egyszer

fülébe csengett az idegen búcsúja: „Nem lesznek már neked bántalmazóid.”

Amikor fölemelte a tele korsót, szinte begörnyedt. Ki kellett loccsantani, hogy elkopott ereje elbírja a súlyt.

- Megöregedtem - gondolta csendesen, megbékélt hálával.

A nap akkor már lebukott a dombok mögött, feketévé váltak az út mentén a ciprusok, és elültek fészkeikben a madarak.

Leszállt az este.

TÁNCOLÓ TÜZEK

Erika, aki az első éjszakáját töltötte a furcsa ódon épületben, felriadt, mert az öreg óraszerkezet, amely már a bölcsőjénél is muzsikált, s talán az első zenei hangokat adta fiatal életének, most már szokatlanul csengett ütött-kopott faszekrényében. Hallani lehetett, amint láncon lógó súlytömbjei csikorogva és zörögve ereszkednek alá, hogy kínkeservesen megszólalásra bírják az ütőszerkezetet. Az egykor álomba ringató, mély dördülésszerű óraütések most idegenül hatottak, és a fiatal leány hallotta, ahogy a zaj megkerüli a házat, súlyosan tovamozog láthatatlan pályáján, besiklik hozzá a nyitott ablakon és megsemmisül a sarokban, a nehéz függönyök ráncai közt, vagy a sötét bútorok fakult lapjain.

De nemcsak az óraütések riasztották fel a városból jött nőt, aki azért telepedett meg a régi házban, hogy egy frissen eltemetett ember, az édesapja hagyatékát átvegye, hanem azok a bizonyos táncoló tüzek is, melyekről valamikor annyit mesélt ágyacskájánál egy jóságos, aki a világot vele, a friss, rózsaszínű élettel ajándékozta meg. A régi mesék azóta régen szétoszlottak, s nem maradt belőlük egyéb, mint nyugtalan éjszakák idején egy-egy elmosódott gondolat.

Most azonban hirtelen ott táncolt az ablakpárkányon a mese valósága.

Erika tágra nyílt szemmel, rémülten nézte. Maroknyi imbolygó láng libbent, mozgott, ugrált ott, néha háromarasznyi magasra. Zöldessárga lángocská nézett vele szembe. Néha eltűnt, hogy váratlanul újra visszatérjen, aztán egyszer a szobába is beugrott, de mintha menekülne, megint az ablakpárkányon termett, s pillanat múlva harmadmagával jelent meg. Mintha apró, eleven, lángruhás manók igyekeztek volna

a leány felé, de mintha közte és köztük láthatatlan üvegfal volna, nem jutottak tovább. A leány rémülten meredt rájuk, és nem értette könnyed táncukat. Az egyetemen azt tanították, nincs érthetlenség a világban, és ami a halál vonalán innen esik, az megoldható, géppel lemérhető, vagy órával időrendbe állítható, az étellel és természettel összhangba hozható szükségesség, aminek értelme és célja van. Csak ott, ahol a sír szája ásít felénk, kezdődik valami, nem számunkra fenntartott világ, s jobb, ha belé nem pillanthatunk, mert ha megtehetnénk, létünk keserűséggel telne meg és elviselhetetlenné válna.

Mégis, az ilyen kísérteties éjszakákon, amikor az óra éjfél ut csikorgó lomhasággal, s lángok táncolnak az ablakpárkányon, egy lány nem alkalmas arra, hogy az anyagot és törvényszerűséget keresse az ilyen látványokban. Erika se volt rest, s mikor a táncoló lányok kizuhantak a kertbe, magára kapta köpenyét, s az ajtóhoz állt. Úgy gondolta, ha a lángok újra megjelennek, kiugrik az ajtón, végigszalad a folyosón és bekopogtat nagynénjéhez, aki a ház túlsó szárnyán várja a holnapi tárgyalásokat.

De abban a pillanatban, amikor a lángok tánca újból kezdődött, és a leány valóban szélesre tárta az ajtót, a kis zöld manók beugrottak a szobába! Apró, de gyors mozdulatokkal a szoba közepén termettek. Erika most már sikoltozva menekült. Hirtelen nyolc-tíz láng jelent meg és üldözőbe vette őt. Némelyik mintha bokája után kapkodna! Most valahol fénynyaláb aranylott bele a sötétségbe, és a leány valakinek nekirohant. Valaki magához szorította, s morgott, de mit törődött Erika mindezzel... Ő csak lábait kapkodta a zöld lángok előtt ...

- Ne féljen, hölgyem! Hiszen ezek ártalmatlanok - hallotta ekkor egy férfi mély, biztató, harangozó hangját. - Csak lidércek - folytatta az illető -, a lát szép éjszakai virágai, kedves, hidegtűzek, amik nem égetnek... Bizonyára huzatot csinált valahol, s azért szegődtek a nyomába...

Csak most érezte Erika, hogy férfikarok ölelik át. Kibontakozott és rászólt az idegenre:

- Hogy merte ezt megtenni? Világítson, kérem, a saját arcára, hogy holnap felelősségre vonhassam...

- Miért? Maga a karjaimba szaladt, hallottam sikoltását, segítségére siettem, és még maga méltatlankodik? Egyébként tessék...

A lámpa markáns, kifejező férfiarcot világított meg. Erika mindig szerette nézegetni azokat a férfifejeket, amelyeken a hajat nem fésülték

simára, s nem lakkozták ragyogó fényesre a fodrászok, hanem úgy maradt, ahogy a férfi hajnalban ébredéskor hátrasimítja kissé. A kis bölcsészleánynak is voltak álmai, álmainak lovagjai is akadtak. A lányok idevarázsolták a nyugtalan éjszakák álomlovagját, erős, izmos férfit, a közvetlen közelébe.

- Kicsoda Ön? Hogyan került ide? Hiszen vacsoránál nem láttam!

- Gáspár mérnök vagyok, a maga vacsorája után érkeztem, mégpedig a lápon keresztül, és ezek a barátságos kis tüzek álltak sorfalat ünnepélyes bevonulásomnál. Mutatták az utat – az érvényesüléshez. Furcsa dolgok történnek, kislány, manapság, s ahogy így elnézem magát, nem csodálkoznék, ha véletlen a lidércclángokból koronát fonna a hajára. No de most elég legyen. Menjen vissza a szobájába... Jöjjön csak, majd rendbe hozom a dolgokat.

Erika szólni akart, de a férfi nem várta meg. Előresietett, s a leány utáná igyekezett félelmében. A mérnök lámpát gyújtott a szobában, bezárta az ablakot, lehúzta a rolókat, aztán a leány felé fordult.

- Most szépen bebújsz a paplan alá, s hajcsi, reggelig fel sem ébredsz. Lángok csak hajnali két óráig ugrálnak, aztán hűvös szellő seper végig a lápon és elsöpri a vándortüzeket. Két óráig a folyosón sétálok, hogy ne féljél. No, csak ne hadonásson, vegye úgy, hogy el akarok szívni egy-két cigarettát. Nem értem, a nők mindig hajlandók bebeszélni maguknak, hogy a világ csak értük és körülöttük forog. Jó éjszakát. Majd ha elaludtál, akkor én is lepihenek.

Két hónap múlva tört elő az első olaj a láp mélységéből. Úgy vágta le a fűrókút tetejét, mintha papírlapokat rombolt volna szét. A mérnököt a légnyomás mellén találta. Hátratántorodott. Valahol, valaki sikoltott. Vagy húszlépésnyi távolságban az árokpárt margarétái közt ült Erika, ő kiáltott oly nagyot. Gáspár odaszaladt.

- Most már gazdagok vagyunk, szívem. Ha azok a lidércek meg nem kísértének azon az éjszakán, amikor egyenesen a karjaimba rohantál, talán sohase jut eszembe, hogy olaj után kutassak errefelé. Tudod, drágám, mi lehetőleg csak biztosra megyünk. Ahol lángok táncolnak az éjszakában, ott petróleum gőzölög a felszínen, s a láp rothadó füvei öngyulladásától kapnak tüzet... Mikor a lidérceket láttam, már tudtam, hogy nyugodtan nekiláthatok a munkának, az eredmény biztos.

- Mikor megláttalak, én is ezt éreztem. Vagy nem rám gondoltál? - kérdezte a leány és a férfi széles mellére simult.